

N:o 143.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 19 maj 1902.
— — — — Andra Kammaren den 20 — —

*Riksdagens skrifvelse till Konungen, angående åtgärder i fråga om
importen af och rörelsen med artificiella sötämnen.*

(Första Kammarens tillfälliga utskotts (n:o 1) utlåtande n:o 20.)

(Andra Kammarens tillfälliga utskotts (n:o 2) utlåtande n:o 26.)

Till Konungen.

I särskilda inom Riksdagen väckta motioner har dels gjorts hemställen, åsyftande åvägabringandet af en sackarinlag, dels ock påkallats utredning, huruvida i vårt land särskilda åtgärder beträffande importen af och rörelsen med artificiella sötämnen borde vidtagas i ändamål att bättre tillgodose såväl statens ekonomiska intressen som ock industriens och landtbrukets behof af skydd mot en illojal konkurrens äfvensom allmänhetens berättigade kraf på säkerhet mot förfalskning af mat och dryck i det dagliga lifvet.

De artificiella sötämnenas användning regleras i vårt land blott genom en bestämmelse i tulltaxan af den 4 juni 1897. Enligt denna räknas sackarin till medicinalierna och får tullfritt införas af apotekare samt, efter vissa myndigheters hörande, af vetenskapsmän och, efter kommerskollegii pröfning, af näringsidkare, som styrka sig hafva behof af dylika ämnen för åstadkommandet af sina tillverkningar.

Såsom i en af motionerna antyds, torde berörda bestämmelser hafva åsyftat, att ifrågavarande sötämnen väsentligen borde komma till användning för farmaceutiska och medicinska ändamål. Trots att så godt som hela importen af sackarin synes ske genom apotekare, hafva likväl, enligt hvad företagna undersökningar utvisa, de artificiella sötämnena funnit en vidsträckt användning i vårt land vid tillverkningen af allehanda närings- och njutningsmedel. Och det torde ej saknas anledning antaga, att denna användning kommer att tilltaga.

Att sackarinet, hvilket intager den ojemförligt främsta platsen bland de artificiella sötämnena, icke, såsom från många håll och särskildt af en bland motionärerna gjorts gällande, i och för sig är helsomenligt, framgår af yttranden och uttalanden, som framlagts inför Riksdagen. För åtgärder i den af motionärerna åsyftade riktning tala likväl flera andra skäl.

Statsmakterna hafva så ordnat, att sockerfabrikationen lemnar statsverket högst afsevärda inkomster, som icke utan känbara olägenheter kunna i väsentlig mån minskas. Deraf följer, att äfven om de artificiella sötämnena vore näringsmedel, som i värde vore jemförliga med sockret och hvilkas användning, från den synpunkten sedt, med skäl kunde befrämjas, skulle likväl staten, för att uppväga en eventuel nedgång af inkomsten på sockerskatten, nödgas att i skatte- och tullhänseenden ungefärligen likställa ifrågavarande ämnen med sockret. Så mycket större skäl föreligga då för ett ingripande från statsmakternas sida gent emot de artificiella sötämnena, alldenstund dessa fullständigt sakna näringsvärde och enligt Riksdagens förmenande gifva anledning till missbruk af ganska betänklig art. Riksdagen återkommer i det följande härtill.

Jemte nyssberörda, rent statsfinansiella hänsyn måste äfven beaktas, att en mera betydlig sackarinförbrukning gör intrång på sockerindustriens berättigade intresse. Denna industri har, delvis genom statsmakternas medverkan, bragts till en hög grad af utveckling. Tusentals menniskor hafva af densamma sin bergning och mycket betydande kapital äro deri nedlagda. Dertill kommer, såsom redan motionärerna framhållit, att det icke är blott rent industriella intressen, som här äfventyras. Äfven jordbruket beröres i hög grad af denna fråga. Stora delar af vårt land egna sig i hufvudsaklig grad åt en lönande betodling, som gifvetvis äfven måste förminskas, i fall en tilltagande sackarinförbrukning minskade sockeromsättningen.

Utan att ingå på den principiella frågan om tullskydd, anser Riksdagen, att här föreligga starka skäl för vidtagande af åtgärder till skydd för landets sockerindustri mot hvad Riksdagen icke tvekar att beteckna

som illojal konkurrens. Som sådan måste nemligen betraktas, att artificiella sötämnen, hvilka icke ega något som helst näringsvärde, användas vid tillverkning af närings- och njutningsmedel, utan att detta på något sätt angifves.

Härmed har Riksdagen kommit in på förhållanden, som vid denna frågas behandling synas förtjena det allra största afseende.

Enär sackarinet erhålles till betydligt billigare pris än socker — nemligen då hänsyn tages till söthalten per vigenhet — är det ett lätt förklarligt sakförhållande, att en del näringsidkare vid tillverkningen af varor, för hvilka erfordras sötmedel, härtill skola använda sackarin i stället för socker. Då nu allmänheten köper dessa varor i tanke, att de innehålla socker, uppstår ett tvåfaldigt missförhållande, nemligen dels hvad Riksdagen betecknat med uttrycket illojal konkurrens, olika näringsidkare emellan, dels att allmänheten lockas att köpa en vara, som utgifves vara något annat, än den i verkligheten är.

Sålunda är det icke blott sockertillverkaren, som genom sackarinhandeln utsättes för illojal konkurrens, utan tillika alla näringsidkare, hvilka för sina tillverkningar behöfva sötämne och härtill använda det dyrare men äfven närande sockret. Genom att begagna billigare och, med afseende på näringsvärde, sämre ingredienser blir den mindre samvetsgranne näringsidkaren i tillfälle att sälja sina varor billigare och derigenom utvidga sin kundkrets på sin ärligare konkurrents bekostnad. Men då tvingas äfven den sistnämnde ofta att slå in på samma dåliga väg som medtäflaren.

I samband härmed må här antydvas de olägenheter, som hota den för vårt land så ytterst viktiga nykterhetsrörelsen, om svagdricka och öfriga icke berusande läskedrycker genom sackarintillsats försämras. Också har, såsom den ene motionären framhållit, maldryckskomitén vidrört sackarinfrågan i sitt betänkande.

Beträffande det förhållandet, att allmänheten genom sackarinmissbruket förledes att köpa en mindervärdig vara och en vara, som utgifves för något annat, än den är, vill Riksdagen framhålla, att man i förevarande fall icke med fog kan säga, att allmänheten härutinnan må skydda sig sjelf. Här är det nemligen för allmänheten omöjligt att kontrollera, när den blir bedragen eller icke. Endast genom kemisk analys, verkställd af fullt sakkunnig person, kan med säkerhet utrönas, om matvaror eller drycker blifvit sötade med sackarin. Riksdagen finner därför yrkandet, att statsmakterna skola ingripa till allmänhetens skyddande i berörda afseende, fullt befogadt och vill i samband härmed erinra om att liknande ingripande

tidigare befunnits lämpligt i fråga om smör- och margarinhandeln ordnande.

Riksdagen kan ej underlåta att särskildt framhålla, hvad man skulle kunna benämna en försvärande omständighet, som är förbunden med missbruk af ifrågavarande slag — den nemligen, att det oftast är den mindre bemedlade, som utsättes för att bli offer för detta missbruk. Denne tvingas att köpa billigast möjligt, och därför lär han mera än andra komma att köpa sackarintillsatta varor, hvilka han dock, om hänsyn toges till näringsvärdet, får betala lika dyrt, ja, ofta dyrare, än hvad andra få betala för varor, beredda med socker. Man har kallat sackarinet »den fattiges socker» och sagt, att detta ej bör onödigt fördyras. Härpå torde med allt skäl kunna svaras, att den mindre bemedlade icke bör förledas att använda sina blygsamma inkomster till förvärf af varor utan näringsvärde. Han bör i stället, om möjligt, skyddas mot bedrägliga näringsidkare.

Beträffande åter den stundom hörda invändningen mot åtgärder i den riktning, som motionärerna åsyfta, att det mestadels är sjuka personer, som använda sackarin och liknande ämnen, samt att dessa därför böra hållas i ett lågt pris, torde endast behöfva erinras, att en verksam lagstiftning mot missbruk på detta område icke behöfver onödigt försvåra erhållandet af sackarin på apoteken, och att sackarinets starka sötma gör, att, äfven om en hög tull, eller eventuelt skatt, åsättes detsamma, priset dock icke behöfver blifva relativt högre än sockrets.

Slutligen anser sig Riksdagen böra framhålla nödvändigheten af att de åtgärder, som skola vidtagas, icke fördröjas. De allt mera skärpta stadganden, som på detta område göras gällande i utlandet, kunna ganska lätt få den följd, som en af motionärerna påpekat, nemligen att de utländska sackarinfabrikerna ännu mera än hittills försöka att göra vårt land till afsättningsområde för sina produkter. I detta sammanhang vill Riksdagen erinra derom, att ett uppgjort tyskt lagförslag gifvetvis tagit hänsyn till exporten, i ty att deri bestämmes, att hvad som utföres är skattefritt.

Äfvenså håller Riksdagen före, att den möjligheten visst icke är utesluten, att inom landet kunna uppstå fabriker för tillverkning af sackarin och andra artificiella sötämnen. Men när så skett, eller då sackarinaffärens på grund af andra förhållanden fått en större omfattning, än hvad ännu är händelsen, ökas äfven svårigheterna att få till stånd en tillfredsställande lagstiftning.

I andra länder, såsom i Belgien, Österrike-Ungern, Tyskland och Frankrike, har man redan gjort de artificiella sötämnena till föremål för lagstiftningsåtgärder. Om Sverige för sin del skall hos något af nyss-

nämnda länder söka mönstret för de åtgöranden, som böra vidtagas, kan detta afgöras först efter en verkställd allsidig utredning, hvilken tager hänsyn till alla berättigade intressen, så att inga dylika blifva lidande genom den ifrågasatta lagstiftningen.

Riksdagen hyser alltså den uppfattningen, att, såväl af statsfinanciella hänsyn som af hänsyn till industriens och jordbrukets berättigade intressen samt i ändamål att skydda allmänheten mot förfalskning af närings- och njutningsmedel, statsmakterna böra vidtaga åtgärder beträffande rörelsen med sackarin och andra artificiella sötämnen; och Riksdagen får därför anhålla, det täckes Eders Kongl. Maj:t låta utreda, hvilka särskilda åtgärder beträffande importen af och rörelsen med artificiella sötämnen böra vidtagas, samt derefter för Riksdagen framlägga förslag till de närmare bestämmelser, hvar till denna utredning må föranleda.

Stockholm den 20 maj 1902.

Med undersåtlig vördnad.